

Forvaltningens rolle i den parlamentariske styringskæde

Forvaltningen består som tidligere nævnt af ministerier og styrelser og kaldes ofte også for *centraladministrationen*. Også *regioner* og *kommuner* kan siges at være en del af forvaltningen. For både regioner og kommuner gælder det, at deres arbejdsområder er afgrænset til deres egne regioner/kommuner, hvorimod ministerier og styrelser arbejdsopgaver bevæger sig på tværs af regionale og kommunale grænser. Centraladministrationens rolle er at *implementere* de love, som Folketinget vedtager, og som regeringen skal udøve. Centraladministrationen består som tidligere nævnt af embedsmænd og -kvinder, som er generalister på de forskellige lovgivningsområder, som Folketinget arbejder med. Det er vigtigt med en kompetent centraladministration, fordi den for det første sikrer en smidig og faglig sagsbehandling, og for det andet sikrer en videns- og rådgivning og vejledning i forbindelse med udarbejdelse og vedtagelse af lovforslag. For det tredje sikrer en kompetent centraladministration kontinuitet i det politiske arbejde, hvilket betyder, at embedsmænd og -kvinder ikke skiftes ud, når for eksempel regeringen i Danmark skifter.

Embedsmænd og -kvinder er nemlig ikke ansat af forskellige regeringer, men ansat i stat, regioner og kommuner, og de er ansat til at varetage forvaltningens hovedopgave, nemlig en saglig, ensartet og faglig opgaveløsning over for regeringen. Embedsmænd og -kvinder har de seneste år fået en del kritik for, at de i en række forskellige sager (for eksempel barnebrudssagen) har handlet på en måde,

som ikke stemmer overens med embedsmændens og -kvindens kodeks (kravene er blandt andet faglighed, sandhed, lovlighed og partipolitisk neutralitet). På trods af denne kritik bør det dog understreges, at Danmark har en af verdens bedst fungerende centraladministrationer med en utrolig høj fagkompetence blandt de mange embedsmænd og -kvinder, og en meget lav grad af korruption.

6.5 Udlandets indflydelse på de politiske beslutningsprocesser i Danmark

Staten Danmark er den suveræne politiske enhed, der definerer lov og ret inden for Danmarks territorielle grænser. I den sammenhæng er begrebet *suverænitet* centralt. **Suverænitet** kan forstås som den absolutte og ubegrænsede magt. Vi bruger suverænitetsbegrebet, når vi taler om den suveræne stat. Den suveræne stat betyder, at staten har fuld selvbestemmelsesret, at den anerkendes af andre stater samt har magt inden for sit territorium. Staten er samfundets højest rangerende institution, og det er den, der har det formelle ansvar for at styre samfundet. Til det formål har den monopol på voldsudøvelse, hvilket vil sige, at det kun er staten, der gennem militæret og politiet må anvende vold til at gennemtvinge lovene. Det interessante i forbindelse med lovgivning og beslutningsprocesser er, at der, som vi tidligere nævnte, faktisk findes en række andre aktører, som ikke er demokratisk valgt i Danmark, men som har ganske betydelig indflydelse på den lovgivning, som Folketinget vedtager.

Figur 6.13 Politiske beslutningsprocesser i Danmark påvirkes også af verden omkring os

Danmark er medlem af den Europæiske Union, og i den forbindelse har vi ved en række forskellige folkeafstemninger siden 1973 afgivet suveræniteten (selvbestemmelsesret) til EU. Den Europæiske Union er p.t. en sammenslutning af 27 lande. EU har fælles besluttende organer, som repræsenterer de tre statsmagter, som vi kender fra Danmark. Europa-Kommissionen er den udøvende magt, EU-Parlamentet og EU-Ministerrådet den lovgivende magt, mens EU-Domstolen udgør den dømmende magt. De forskellige EU-organer er placeret i henholdsvis Bruxelles, Luxembourg og Strasbourg. EU har bemyndigelse til (det vil sige ret til) at lave "love", der gælder direkte i medlemslandene, og EU har denne ret, fordi de enkelte medlemslande, herunder Danmark, har afgivet suveræniteten til EU.

Vi kalder disse love, som kommer fra EU, for **forordninger**, og uanset hvad de nationale regeringer og parlamenter mener om sagen, så skal de rette sig efter forordninger fra EU. En del af EU's lovgivning kommer i form af de såkaldte **direk-**

tiver, som er bindende mål, som de enkelte medlemslande skal opnå, men modsat med forordningerne kan medlemslandene selv vælge den lovgivning, som vil egne sig bedst til at indfri disse målsætninger.

Der er mange diskussioner i Danmark om, hvor meget EU reelt bestemmer. Professor emeritus fra Århus Universitet Jørgen Albæk Jensen anslår, at 30-35 procent af den lovgivning, der er vedtaget i Folketinget, kan spores tilbage til EU. Medlemskabet af EU opdeler den danske befolkning i to næsten lige store grupper. De, der er tilhængere af EU, mener ikke, at afgivelsen af suveræniteten er så problematisk, for hvad vi taber indtil, vinder vi til gengæld udadtil, idet vi er med til at træffe de beslutninger, der gælder for EU-landene som helhed. De, der er modstandere, mener derimod, at EU's stigende politiske indflydelse på forhold i Danmark svækker det danske Folketing og Danmarks suveræne ret til at træffe egne beslutninger. Se også tekstboks 6.2 om de fire danske forbehold.

EU er nok den største, men bestemt ikke den eneste internationale aktør, som

Figur 6.14 EU gør sin indflydelse gældende på statsligt, regionalt og kommunalt niveau i Danmark

	Aktører	Ansvarsopgaver (eksempler)	EU's indflydelse
Staten	Folketinget Regeringen Ministerierne Statslige styrelser Statslige institutioner (for eksempel gymnasier)	Forsvar Skatteopkrævning Finanspolitik Forskning Udenrigspolitik	For både det statslige, regionale og kommunale niveau gælder det, at EU har indflydelse. Det skyldes blandt andet EU's subsidaritetsprincip – at de politiske beslutninger skal træffes så tæt på borgerne som muligt. Det er nemlig EU's hensigt, at borgerne ikke føler, at EU er så langt væk
Regioner	Regionsråd Regionale forvaltninger Regionale institutioner (for eksempel sygehuse)	Sygehusene Opgaver på miljø- og trafikområdet	
Kommuner	Kommunalbestyrelser Kommunale forvaltninger Kommunale institutioner (vuggestuer, børnehaver, skoler, plejehjem)	Passe børn Undervise børn, unge og voksne Hjemmepleje Folkebiblioteker	

har indflydelse på de politiske beslutningsprocesser i Danmark. Også FN (Forenede Nationer) har væsentlig indflydelse, hvilket er særligt tydeligt inden for menneskerettighedsområdet. FN har ikke samme bestemmelsesret i Danmark, som EU har, men FN er det globale forum, hvor verdens lande mødes og diskuterer de udfordringer, som vores klode står over for, blandt andet klimaudfordringerne, flygtninge- og migrantproblemer (migrant betyder en person, der flytter fra ét land til et andet) overholdelse af menneskerettigheder osv. FN's betydning kan vi blandt andet se i forbindelse med de globale mål for klimabekæmpelse, hvor Danmark følger FN's 17 verdensmål (se også kapitel 8), ligesom vi kan se det i Danmarks bestræbelser på at overholde FN's menneskerettighedserklæring.

Begge dele har skiftende regeringer i Danmark skrevet under på at ville overholde og følge. Netop den politiske tilslutning til de af FN udmeldte mål og programmer betyder, at en dansk regering ikke bare kan gøre, som den vil i forbindelse med henholdsvis klima- og flygtninge- og migrantspørgsmål. Når den danske regering således ikke bare lukker fuldstændigt ned for alt og alle, så skyldes det kort sagt de internationale bestemmelser, som Danmark har tilsluttet sig.

Danmarks medlemskab og stærke opbakning til det internationale handels-samarbejde i World Trade Organization (Verdenshandelsorganisationen forkortet WTO) er ligeledes et konkret eksempel på, at de politiske beslutninger, der træffes på handelsområdet i Danmark, ikke står alene, men hele tiden ses i forhold til

de retningslinjer, som WTO melder ud. At Danmark følger WTO, hænger sammen med, at man fra dansk side tror på, at åbne, fair og fælles handelsregler gennem WTO vil bidrage betydeligt til Danmarks økonomiske vækst, og til at der kommer økonomisk vækst i alle andre lande i verden.

Endelig kan vi også nævne de multinationale selskaber, som spiller en større og større rolle på den globale økonomiske scene, og derfor også spiller en større økonomisk rolle i dagens Danmark. En dansk regering vil som regel være meget interesseret i at lave en lovgivning, som vil kunne tiltrække så mange multinationale selskaber som muligt, fordi man så håber, at disse selskaber vil investere i Danmark og forhåbentlig kunne skabe en masse arbejdspladser. Den øgede beskæftigelse, som disse selskaber kan bringe til landet, vil kunne bidrage positivt til den generelle økonomiske udvikling. Derfor vil skiftende danske regeringer altid være meget opmærksomme på, hvad en eventuel politisk beslutning på erhvervs- og skatteområdet kan have af konsekvenser for at kunne tiltrække udenlandske investeringer og selskaber til Danmark.

6.6 Politisk deltagelse og medborgerskab

Hvem vil du stemme på? Hvad vil du ytre dig om? Hvilke politiske holdninger har du lyst til at skrive om i et indlæg i en samfundsdebat på Facebook? Ønsker du at stille op til et politisk parti til næste folketings-, regions- eller kommunalvalg? Det er alt sammen overvejelser og spørgsmål, som vi selv kan handle på, selv besvare, og det kan vi, fordi vi lever i et demokrati. Demokratier er nemlig kendetegnet ved, som vi tidligere kort nævnte, at vi borgere har en række *rettigheder*, som er klart og tydeligt defineret, og som gør det muligt for os at tage aktiv del i samfundet. Til rettighederne hører også *pligter*, som vi skal leve op til, men nu begynder vi med rettighederne.

For det første har vi borgere **civile rettigheder**, der bestemmer, hvor grænsen går mellem privat og offentligt. Det gælder for eksempel ytringsfrihed, den private ejendomsret og andre personlige frihedsrettigheder. De civile rettigheder betyder, at vi kan leve et liv, hvor vi bestemmer over blandt andet vores seksualitet og vores egen krop, men også hvad vi ytrer os om, så længe det, vi ytrer os om,

Tekstboks 6.2

De danske EU-forbehold

Danmark vedtog tilbage i 1993 fire forbehold over for samarbejdet med EU. 4. december 2015 blev der afholdt folkeafstemning om retsforbeholdet. Afstemningsresultatet betød, at forbeholdet bestod. De fire forbehold er derfor fortsat imod:

1. Unionsborgerskab
2. Tredje fase af Den Økonomiske og Monetære Union (euroen)
3. Afgørelser og aktioner på forsvarsområdet
4. Overstatsligt samarbejde om retslige og indre anliggender.